

Pöytäkirja

Ilmastopolitiikan pyöreä pöytä; 1. kokous

Aika: 28.5.2020 klo 10 - 11.30

Paikka: Säätytalo, Helsinki ja Teams-videoyhteys

Osallistujat:

Mikkonen Krista, ympäristö- ja ilmastoministeri (puheenjohtaja)
Alatossava Ari, Hinku-kunnat
Eloranta Jarkko, SAK ry
Haapajarvi Henrik, valtioneuvoston kanslia
Hildén Laura, Nuorten Agenda 2030 -ryhmä
Häkämies Jyri, Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Jaatinen Timo, Metsäteollisuus ry
Juuso Tuomas Aslak, Saamelaiskäräjät
Keronen Jouni, Climate Leadership Coalition ry
Kiviniemi Mari, Kaupan liitto ry
Kivisaari Esko, Finassiala ry
Korhonen Hannele, Suomen ilmastopaneeli
Korpi Juho, ympäristöministeriö
Lehtonen Terhi, ympäristöministeriö
Leskelä Jukka, Energiateollisuus ry
Lundvall Päivi, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
Marttila Juha, MTK ry
Muurman Jarmo, ympäristöministeriö
Niemi Matti, valtioneuvoston kanslia
Nyman Sara, Allianssi ry
Ollikainen Markku, Suomen ilmastopaneeli
Orivuori Salka, Marttaliitto ry
Palola Antti, STTK ry
Pantsar Mari, Sitra
Partanen Jari, valtiovarainministeriö
Pokka Hannele, ympäristöministeriö
Poutiainen Risto, Maakuntaliitto
Reina Timo, Suomen kuntaliitto
Rihtniemi Suvi, Helsingin seudun liikenne HSL
Rohweder Liisa, WWF Suomi
Seppänen Sampo, Suomen Yrittäjät ry
Soimakallio Helena, Teknologiateollisuus ry
Vyyryläinen Tiina, Kuluttajaliitto
Yliluoma Riikka, ympäristöministeriö

Turunen Merja, ympäristöministeriö (sihteeri)
Lamminmäki Riikka, ympäristöministeriö (viestintä)
Kovalainen Katariina, ympäristöministeriö

1. Kokouksen avaus

Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen toimi kokouksen puheenjohtajana pääministeri Sanna Marinin ollessa estyneenä. Ministeri toivotti osallistujat tervetulleeksi ensimmäiseen pyöreän pöydän kokoukseen. Ministeri toivoi, että pyöreästä pöydästä muodostuu tiivis joukko, jossa voidaan keskustella avoimesti ilmastotyöstä ja reilusta siirtymästä etsien parhaita ratkaisuja koko yhteiskunnan kannalta.

2. Ilmastopolitiikan pyöreän pöydän järjestäytyminen ja toimintatavat

Pyöreään pöydän toimintaan mukaan tulijoita on ollut huomattavasti enemmän kuin on voitu ottaa. Kokouksiin kutsutaan aiheesta riippuen myös tahoja, joita ei ole pyöreään pöytäan nimetty. Ensimmäisessä kokouksessa mukana olivat Finanssiala ry:n ja Maakuntien Liiton edustajat.

Pyöreän pöydän keskustelut käydään Chatham house –periaatteella, joten kenenkään puheita ei tule siteerata suoraan. Keskusteluaiheiksi valikoidaan ajankohtaisia ilmastopolitiikan kysymyksiä siten, että pyöreä pöytä voi käydä keskustelua mahdollisimman oikea-aikaisesti osana asioiden valmisteluprosessia.

Ensimmäiseen kokoukseen oli valikoitunut ajankohtainen aihe Covid-19 -kriisin vuoksi. Kokouksessa keskusteltiin siitä, miten edistämme hiilineutraaliustoimia samalla kun irtaudumme korona-kriisistä. Aiheen ajankohtaisuutta lisäsi vielä EU:n komission edellisenä päivänä julkaisema elpymispaketti. Suomessa taloutta elvyttävät toimet ja julkisen talouden kestävyttä vahvistavat toimenpiteet suunnitellaan ja valitaan siten, että ne tukevat hallitusohjelman hiilineutraaliustavoitetta vuodelle 2035, irtautumista fossiilista polttoaineista ja siirtymää hiilivapaaseen kiertotalouteen. Kansallisesti meillä useat ryhmät, kuten Vihriälän selvitysryhmä ja Hetemäen ryhmä, ovat jo pohtineet koronakriisistä irtautumista ja työ jatkuu. Lisäksi ministeriöt ovat asettaneet omia työryhmiään.

3. Kestävä elvytys – työryhmä: alustavia johtopäätöksiä

Ympäristöministeriön asettaman Kestävä elvytys -työryhmän työstä ja alustavista johtopäätöksistä kertoivat *työryhmän puheenjohtajat kansliapäällikkö Hannele Pokka ja johtaja Mari Pantsar Sitrasta*. Työryhmä on tarkastellut sekä lyhyen ajan toimia talouden käynnistämiseksi koronakriisin jälkeen ja lisäbudjettiin tehtäviä konkreettisia ehdotuksia että pidemmän aikavälin ehdotuksia seuraavaa budjettia varten, ja myös pidemmällekin. Elvytystoimia tehdään sekä kansallisin budjettivaroin että EU:sta saatavalla rahoituksella ja toimet jakaantuvat eri ministeriöiden hallinnonaloille. Konkreettisia elvytystoimia on valittu yli 400 ehdotuksen joukosta sillä perusteella, mitkä toimista ovat välittömästi vaikuttavia, tukien osalta määräaikaista ja vievät hiilineutraaliustavoitetta eteenpäin. Työryhmä on valmistellut myös kestävän elvytyksen kriteeristön valittaville toimille.

Työryhmä on tarkastellut asiaa yhteiskunnassa tarvittavien järjestelmämurrosten kautta. Näitä ovat 1) energijärjestelmän murros, 2) kestävät yhdiskunnat ja liikenteen murros, 3) ruokajärjestelmän murros, 4) teollisuuden murros, 5) monimuotoinen luonto ja luontopohjaisten ratkaisujen murros, 6) yksityinen kulutus ja kansalaisten osallisuuden murros sekä 7) julkisen sektorin murros. Työryhmä on valinnut näihin liittyviä toimia. Kokonaisehdotuksen vaikutukset ovat vuositasolla noin 460 - 520 miljoonaa euroa ja noin 45 000 – 50 000 henkilötyövuotta.

4. Ilmastopaneeli: tarvittavat toimet ilmastotieteen näkökulmasta

Ilmastopaneelin puheenjohtaja Markku Ollikainen esitteli paneelin työtä ilmastotoimiin ja vihreään elvytykseen liittyen. Vihreä elvytys tarkoittaa aktiivisia talouspolitiikan toimia, jotka vahvistavat yhtä aikaa kokonaiskysyntää ja vähentävät päästöjä. Hyvä elvytyspaketti on ajallisesti nopeavaikutteinen, hyvin kohdennettu ja väliaikainen, mutta riittävän pitkäaikainen, jotta vaikutus saadaan aikaan. Elvytys mahdollistaa systeemisen hyppäyksen päästöjen rajoittamiseen suurissa päästölähteissä, joita Suomessa ovat erityisesti liikenne ja turpeen käyttö.

Ilmastopaneeli on tarkastellut kuutta elvytyspakettia ja niiden vaikutuksia. Paketit ovat 1) rakennusten energiatehokkuuden parantaminen, 2) päästöttömän liikenteen infrastruktuuri, 3) kunnalliset raideinvestoinnit, 4) verkkoinvestoinnit, 5) uusiutuvan energian tarjouskilpailu ja 6) rakennusten lämmitystaparemontit. Alustavien tulosten mukaan kunnalliset raideinvestoinnit ja uusiutuvan energian tarjouskilpailut (pilotit merituulivoimaan jne.) vivuttaisivat eniten investointeja. Päästöttömän liikenteen infrastruktuuri ja lämmitystaparemontit olisivat eniten työllistäviä. Fiskaalisen kertoimen (hyöty/kustannus) näkökulmasta raideinvestoinnit ja uusiutuvan energian tarjouskilpailut olivat parhaimmat. Ilmastopaneeli tarkastelee vielä pakettien päästövähennysvaikutusta ja tekee sen jälkeen ehdotuksensa toimista.

5. Keskustelu

Puheenjohtaja totesi, että ilmasto- ja energiapoliittinen ministerityöryhmä tulee kuulemaan tarkalla korvalla pyöreän pöydän työtä ja näkemyksiä siitä, millaisia ilmastotoimia tarvitsemme ja miten ilmastotoimien oikeudenmukaisuus taataan. Jotta voimme pysäyttää ilmastomuutoksen, ovat tarvittavat muutokset sen laatuksia, että voimme onnistua vain yhdessä, laajalla yhteistyöllä. Siksi pyöreällä pöydällä on keskeinen rooli.

Keskustelussa esitettiin muun muassa seuraavia näkökohtia:

- Hiilineutraaliustavoitteesta 2035 on pidettävä kiinni ja ilmastotoimet on otettava osaksi elvytystä. Elvytyksen tulee tukea hiilineutraaliuden saavuttamista ja kaikkien elvytystoimien tulee samalla ratkaista luonto- ja ilmastokriisiä eikä heikentää mahdollisuuksia niiden torjumiseen. Vihreä elvytys on hyvä mahdollisuus parantaa vaihtotasetta – kasvattaa työllisyyttä, vähentää fossiilista polttoaineista aiheutuvia kustannuksia ja luoda uusia liiketoimintoja samalla, kun vähennetään kasvihuonekaasupäästöjä.
- Elvytys on tehtävä sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävästi sekä oikeudenmukaisesti. Samoilla euroilla on tuettava sekä taloutta että oikeudenmukaista siirtymää. 90-luvun virheitä on vältettävä eivätkä nuoret saa joutua maksuhenkilöiksi kriisin jälkihoidossa. Koulutukseen ja osaamisen vahvistamiseen on investoitava. Kaikilla päätettävillä toimilla on oltava kosketuspinta kansalaisten ja työpaikkojen arkeen.
- Pandemiat jatkuvat, kun luonnon monimuotoisuus heikkenee ja yhteiskunnat valtaavat tilaa luonnolta. Siksi tarvitaan voimakkaita toimia luonnon monimuotoisuuden suojelemiseen ja elvyttämiseen. Metsien osalta biodiversiteettitavoitteet, ilmastopolitiikka ja kansantalouden tuottopotentiaali voidaan ottaa huomioon. Koronakriisin elvytystoimien tueksi valmisteltava kriteeristö on välttämätön, jotta emme yhtä kriisiä torjuessamme vauhdita toista. Kriteeristöstä toivottiin vielä jatkossa keskustelua.
- Hallituksen lisätalousarvioesitykseen sisällytetään taloutta nopeasti elvyttäviä toimia pyrkimyksenä lieventää koronaviruskriisin aiheuttamaa kysynnän alentumista sekä parantaa pidemmän aikavälin

kasvunäkymiä. Lisätalousarvioesitys sisältää myös ilmastonmuutoksen torjuntaa edistäviä toimenpiteitä ja toimia, jotka tukevat hiilineutraaliustavoitteen toteutumista. Toimia on priorisoitava nopeasti käyntiin lähteviin ja parhaiten vaikuttaviin. Kriisin jälkeen on tarpeen luoda tiekartta julkisen talouden kestävyuden vahvistamiseksi. Ilmastonmuutoksen torjunnassa tarvitaankin entistä enemmän myös yksityisen sektorin panostuksia, teknologian kehittämistä ja lisää tutkimustietoa, jotta voidaan kohdentaa veronmaksajien rahoitusta vaikuttavimpiin toimenpiteisiin. Keskeistä on, miten elvytykseen käytettävä raha käytetään kasvun ja työllisyyden kannalta. Jos kasvua ei saada aikaan, tarvitaan menojen sopeutusta tai verojen kiristystä. Elvytyksessä on onnistuttava sekä kestävä kehityksen että kasvun osalta.

- Eurooppalainen elvytysrahasto etenee ja sen teemat ovat Green Deal, digitalisaatio ja T&K. Suomalaiset yritykset voivat hyötyä näistä kokonaisuuksista. EU:n tasolla rahoitussektorin rooli korostuu muutoksessa. Kansainvälinen valtiovaraministereiden ilmastokoalitio (Coalition of Finance Ministers for Climate Action) tarjoaa meille Suomena vahvan vaikuttamismahdollisuuden.
- Alustuksissa esitettyjä elvytystoimia pidettiin oikeansuuntaisina. Elvytystoimiin liittyen esitettiin seuraavia näkökohtia.
  - Luontopohjaiset ratkaisut ovat taka-alalla ehdotuksissa.
  - Elvytystoimet keskittyvät teollisuuteen, alkutuotannosta ei puhuta juuri ollenkaan.
  - Tarvitaan uusien ruuan tuotantotapojen sekä luonnonmukaisten ilmastoratkaisujen kehittämistä.
  - Tarvitaan olemassa olevien ja uusien puhtaiden ratkaisujen kysynnän kasvattamista.
  - Julkiset investoinnit ja hankinnat ovat tärkeitä. Julkisen sektorin, kuntien ja valtion kiinteistökannan kuntoon paneminen tuo paljon työtä ja meillä on Suomessa alan osaamista.
  - Rakennusten energiatehokkuus ja korjaustoimet sen parantamiseksi, korjausrakentaminen, uusiutuvan energian käyttö, öljylämmityksestä luopuminen mm. kuntien kiinteistöissä ovat tärkeitä kohteita.
  - Soveltuvia hiilen hinnoittelumekanismia tulisi käyttää turvaamaan olemassa olevan ja uuden päästöttömän energian tuotannon kilpailukykyä ja vähentämään fossiilipolttoaineiden halventuvien hintojen negatiivinen vaikutus.
  - Biokaasutyöryhmän tekemiä ehdotuksia biokaasun hyödyntämiseksi tulisi viedä nopeasti eteenpäin. Peltobiomassa tuottaa lisää päästövähennyspotentiaalia. Hiilensidonnalla ja osin turvemaista voidaan saada merkittävä päästövähennys.
  - Turpeen käyttö on alasajossa tällä hetkellä. Vaihtoehtoisia lämmöntuotantoteknologioita tulee edistää riittävän nopeasti, jotta saadaan luotua niille markkina. Turve on vielä keskeinen energialähde kuntien energiantuotannossa. Turpeen taloudellinen merkitys ei myöskään rajoitu vain Itä- ja Pohjois-Suomeen.
  - Tuulivoiman rakentamista estävistä puolustusvoimien tutka-alueista Itä-Suomessa ja Pohjanlahden alueella on meneillään YM:n selvitys. Tuulivoimahankkeiden ja siirtoverkkojen suunnittelussa tulisi merkittävänä kriteerinä olla metsäkadon minimointi.
  - Teollisuuden sähköistyminen on tärkeä. Suomen prosessiteollisuuden kilpailukyky on säilytettävä ja teollisuutta on autettava sähköistymään, jotta loikka hiilineutraaliuteen tapahtuu siellä. Vähähiilisyiden kannalta tärkeitä infrastruktuureja, kuten suuren mittakaavan sähköistymisen mahdollistavia sähköverkoja tulee vahvistaa, samoin etätyötä, kiertotaloutta ja teollista tehostamista varten tarvittavaa digitaalista infrastruktuuria, ohjelmistoja sekä kuitu- ja langattomia verkkoja. Uusien sähköistämistä koskevien ratkaisujen ja synteettisten sekä biopohjaisten polttoaineiden, kemikaalien ja materiaalien käytön kehittämisen vauhdittamista teollisuudessa ja liikenteessä tarvitaan.

- Liikenteen osalta tukea tarvitaan sähkö- ja kaasulatausinfraan rakentamiseen, ja myös muiden kuin asuinrakennusten yhteyteen. Kestävän liikkumisen osalta on varmistettava, että joukkoliikennejärjestelmä ei ala rapautua, kun lipputulot koronakriisin takia ovat vähentyneet. Tärkeää on, että valtio tukee pikaratikka- ja raitiotiehankkeita. Valtiontuen lisäys jalankulun ja pyöräliikenteen investointeihin tarpeen. MAL-sopimusten (maankäyttö, asuminen, liikenne) laajentaminen uusille seuduille ja loppuun vieni edistävät kestävien yhdyskuntien luomista ja vauhdittavat raideliikennehankkeita.
  - TKI-panostukset ja innovaatiot tärkeässä osassa, ja niiden pitäisi olla pohdinnoissa laajasti. Yritysten kannalta on tärkeää, että pidetään huoli siitä, että investointiympäristö on hyvä ja houkutteleva.
  - Koronakriisin elvytyksen tulisi rakentua kestävyysmurroksen eteenpäin viemiseen, missä Suomi on jo ollut hyvällä polulla. Systemisessä kestävyysmurroksessa on oleellista tunnistaa kytkentöihin liittyvät yhteishyödyt ja tunnistaa niiden välisiä ristiriitoja, koska näin voidaan välttyä kulman takana piilevistä ongelmista, jotka syntyvät kohtuuttomista vaikutuksista muihin alueisiin.
- Teollisuuden toimialakohtaiset tiekartat valmistuvat kesäkuun alussa. Tiekarttatyö on osoittanut, että kemian-, metsä- ja teknologiateollisuuden yhteenlaskettu päästövähennys voi olla 10-11 milj. CO₂, ja teollisuus pystyy luomaan muutospolun tämän saavuttamiseksi. Myös maatalouden ja kaupan alan tiekartat ovat tekeillä.
  - Kuntien rooli on merkittävä elvytystoimien toteuttamisessa ja soveltamisessa käytäntöön.
  - Tarvitsemme toimia lähes kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla ja kuluttajien, kansalaisten hyväksynnän saaminen ja laaja osallisuus ovat toimien onnistumisen ja käyttäytymisen muutosten edellytys. Kestävästä kulutusvalinnoista tulee tehdä kuluttajille houkuttelevia ja kannattavia, mikä edellyttää sitä, että niistä tehdään helposti saavutettavia ja kohtuuhintaisia.
  - Suomalaisten yritysten tuotteilla ja ratkaisulla voidaan auttaa myös muuta maailmaa ratkaisemaan ilmastokriisiä ja vientiteollisuuden loikka hiilineutraaliuteen voidaan saavuttaa puhtaiden ratkaisujen kautta. Kaupan rooli hiilikädenjäljen osalta on iso vähähiilisten ja hiilineutraalien tuotteiden, laitteiden ja koneiden aktiivisessa tarjoamisessa kuluttajille.

6. Seuraava kokous

Seuraavan kokouksen ajankohta ilmoitetaan pyöreän pöydän jäsenille mahdollisimman pian.

7. Kokouksen lopetus

Puheenjohtaja päätti kokouksen.

Merja Turunen, pääsihteeri

JAKELU: Ilmastopolitiikan pyöreän pöydän puheenjohtaja, varapuheenjohtajat, jäsenet ja pysyvät asiantuntijat